

6585 SAYILI PERAKENDE TİCARETİN DÜZENLENMESİ HAKKINDA KANUN

BİLGİ NOTU

1. Giriş ve Yöntem

Perakende işletmelerin açılış ve faaliyete geçiş işlemlerin kolaylaştırılması, perakende ticaretin serbest piyasa ortamında etkin ve sürdürülebilir rekabet şartlarına göre yapılması, tüketicinin korunması, perakende işletmelerin dengeli bir şekilde büyüme ve gelişmesinin sağlanması ve perakende işletmelerin faaliyetlerinin düzenlenmesi amacıyla çıkarılan 6585 sayılı “Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” 29 Ocak 2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

6585 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle, perakende işletmelerine ve alışveriş merkezlerine ilişkin önemli değişiklikler ve yenilikler uygulama alanı bulacaktır. Kanun ile getirilen değişikliklerin başında; perakende işletmelerin faaliyetlerine ilişkin başvuruların yapılacağı PERBİS isimli elektronik bilgi sisteminin kurulması, kampanyalı satış, sürekli indirimli satış ve alışveriş festivallerine düzenlenmesine ilişkin şartların belirlenmesi, alışveriş merkezlerinde ortak kullanım alanlarının oluşturulması zorunluluğu hususları gelmektedir. Aşağıda, başlıklar altında bu konulara ilişkin ana hatlarıyla Kanun’daki düzenlemelere yer verilecektir.

2. Perakende Bilgi Sistemi (PERBİS)

Perakende Bilgi Sistemi (PERBİS); perakende işletmelerin açılış ve faaliyeti ile kapanışında gerekli başvuru ve diğer işlemlerin tek merkeze yapılmasını ve bu merkezden sonuçlandırılmasını sağlayan elektronik bilgi sistemini ifade etmektedir.

Kanun’un 5. maddesi gereği, işyeri açma ve çalışma ruhsatı PERBİS üzerinden verilecek ve işyeri açma ve çalışma ruhsatı başvurusu doğrudan veya PERBİS üzerinden yetkili idareye yapılacaktır. Yetkili idare (belediye veya il özel idaresi) tarafından yapılan ön değerlendirme sonucu uygun bulunan başvurular; başvuru tarihinden itibaren en geç üç iş günü içinde, perakende işletmenin açılış ve faaliyete geçişinde gerekli kayıt ve benzeri işlemleri yapmakla görevli ve yetkili kurumlara PERBİS üzerinden iletilecektir. Bu iletimle birlikte, ilgili kuruma gerekli başvuru yapılmış sayılacaktır. İlgili kurum tarafından gerekli değerlendirme yapıldıktan sonra perakende işletmenin açılış ve faaliyete geçişinde gerekli olan bilgi ve belgeler PERBİS’e işlenerek yetkili idareye

iletilecektir. Mevzuatta öngörülen şartları taşıyan perakende işletmelere, yetkili idare tarafından PERBİS üzerinden işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenecektir. Başvurusu uygun bulunmayanlara, bu durum en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak tebliğ edilecektir.

İşyeri açma ve çalışma ruhsatı değişikliğine ilişkin işlemler de PERBİS üzerinden gerçekleştirilecektir. PERBİS kuruluncaya kadar, perakende işletmelerin açılış ve faaliyete geçiş işlemleri ilgili mevzuatına göre yürütülecektir. Perakende işletmelere ait gerekli bütün bilgiler, kurulmasından itibaren en geç bir yıl içinde Bakanlığın koordinasyonunda yetkili idare tarafından PERBİS'e aktarılır. Bakanlık, bu süreyi birer yılı geçmemek üzere en fazla iki defa uzatmaya yetkilidir.

3. Alışveriş Merkezlerine İlişkin Hükümler

a. Yapı Ruhsatı, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı

Kanun'da alışveriş merkezleri ile ilgili yapılan ilk değişiklik; büyükşehir sınırları içindeki alışveriş merkezlerine yapı ruhsatı, yapı kullanma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye büyük şehir belediyelerinin yetkili kılınmasıdır. Ayrıca alışveriş merkezi projesi için yapı ruhsatı verilirken, üst meslek kuruluşlarının (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu) görüşlerinin alınması öngörülmüştür. Ancak, Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yapı ruhsatı almış olmakla birlikte işyeri açma ve çalışma ruhsatı almamış olan alışveriş merkezleri hakkında bu hüküm uygulanmayacaktır. Dolayısıyla, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte yapı ruhsatı almış olan alışveriş merkezleri, işyeri açma ve çalışma ruhsatını büyükşehir belediyesinden değil, ilçe belediyesinden alacaktır. Ayrıca, belirtmek gerekir ki, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce perakende işletmelerin almış olduğu işyeri açma ve çalışma ruhsatları geçerliliğini korumaya devam edecektir.

b. Ortak Kullanım Alanları

Kanun ile getirilen önemli bir yenilik de ortak kullanım alanlarına ilişkindir. Buna göre, alışveriş merkezlerinde satış alanının en az binde beşine tekabül eden sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi amacıyla ayrılması zorunludur. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, bu oranı bir katına kadar artırmaya veya yarısına kadar azaltmaya yetkilidir.

Alışveriş merkezlerinde acil tıbbi müdahale ünitesi, ibadet yeri, bebek bakım odası, çocuk oyun alanı gibi ortak kullanım alanları oluşturulması da mecburi kılınmıştır. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işyeri açma ve çalışma ruhsatı almış olan

alışveriş merkezlerinde, adı geçen ortak kullanım alanlarının, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde oluşturulması gerekmektedir.

c. Yer ve Raf Tahsisi Zorunluluğu

Alışveriş merkezleri bakımından bir diğer önemli düzenleme de, yer ve raf tahsisi zorunluluğuna ilişkindir. Kanun'un 12. maddesine göre; alışveriş merkezlerinde, esnaf ve sanatkâr işletmecilerine rayiç bedel üzerinden kiraya verilmek üzere, toplam satış alanının en az yüzde beşi oranında yer ayrılacaktır. Bu yerler; esnaf ve sanatkâr işletmecilerinden yeteri kadar talep olmaması veya boşalan yerlerin duyuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde doldurulamaması hâlinde, diğer talep sahiplerine kiralanabilecektir. Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, alışveriş merkezlerinde boşalan satış alanlarının yukarıda belirtilen orana ulaşılan kadar esnaf ve sanatkâr işletmecilerine öncelik verilmek suretiyle kiralanması gerekmektedir.

Alışveriş merkezlerinde; geleneksel, kültürel veya sanatsal değeri olan kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri icra edenlere kiraya verilmek üzere, toplam satış alanının en az binde üçü oranında yer ayrılması gerekmektedir. Bu yerlerin kira bedeli, rayiç bedelinin dörtte birinden fazla olamaz. Söz konusu meslekler, ilgili üst meslek kuruluşunun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenecek ve ilan edilecektir. Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, alışveriş merkezlerinde boşalan satış alanlarının yukarıda belirtilen orana ulaşılan kadar geleneksel, kültürel ve sanatsal değeri olan kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri icra edenlere kiralanması gerekmektedir.

4. Kampanyalı Satış, Sürekli İndirimli Satış ve Alışveriş Festivali

Kanun'un 9. maddesi gereği, perakende işletmeler tüketici ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine uygun olmak kaydıyla indirimli veya promosyonlu satış kampanyaları düzenleyebilir. Ancak kampanyanın süresi; işyeri açılışı, devri, kapanışı, adres veya faaliyet konusu değişikliğinde üç ayı, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tasfiye durumunda ise altı ayı geçemez.

Perakende işletmeler başlangıç ve bitiş süresi belli olmayan indirimler yapamaz.

Mahallî idareler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile bunların ortağı olduğu şirketler ve diğer tüzel kişiler; birlikte veya bağımsız olarak, perakende işletmelerin katılımıyla, yılın belli dönemlerinde, ilçe, il, bölge veya ülke düzeyinde alışveriş festivali düzenleyebilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bu festivaller için ayıracakları ödenek miktarı, bütçelerinin yüzde beşini geçemez. Alışveriş

festivalinin başlangıç ve bitiş tarihleri ile festivalin programı ve uygulama alanı önceden Bakanlığa bildirilir.

Sürekli indirimli satış ise, Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanmıştır. Buna göre, sürekli indirimli satış; seri sonu, sezon sonu, ihraç fazlası, kusurlu ve benzeri malların, perakende işletmelerce, indirimli fiyattan veya malların fabrika çıkış fiyatı üzerinden yıl boyunca satılmasıdır.

Sürekli indirimli satış yapan perakende işletmelerin ön cephesinde ve mağaza içlerinde, kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde sürekli indirimli satış yapıldığını gösterir ya da çağrıştırır ibarelere yer verilmesi gerekmektedir. Bu ibarelerin alışveriş merkezlerince kullanımı, içerisinde yer alan perakende işletmelerin tamamının sürekli indirimli satış yapması şartına bağlanmıştır. Sürekli indirim satış yapıldığına ilişkin ibarenin, alışveriş merkezi içinde bulunanlar da dâhil diğer perakende işletmelerce kullanımı ise satışa sunulan malların en az yüzde yetmişinin "seri sonu, sezon sonu, ihraç fazlası, kusurlu vb." niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Sürekli indirimli satış yapan perakende işletmelerin, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde durumlarını bu maddeye uygun hâle getirmesi gerekmektedir.

5. Prim ve Bedel Talebi, Ödeme Süresi, Çalışma Saatleri ve Denetim

Kanun'un 6. maddesine göre, büyük mağaza ve zincir mağazalar ile bayi işletme ve özel yetkili işletmeler; üretici veya tedarikçiden mağaza açılışı ve tadilatı, ciro açığı, banka ve kredi kartı katılım bedeli ve benzeri adlar altında ürün talebini doğrudan etkilemeyen herhangi bir prim veya bedel talep edemez. Anılan perakende işletmeler, satışa konu ürünün talebini doğrudan etkileyen reklam, anons veya raf tahsisi gibi hizmetlerden dolayı üretici veya tedarikçiden, sözleşmede türü ve oranı belirtilmedikçe prim ya da bedel talebinde bulunamaz. Bu hâlde, prim veya bedel talebinin sözleşme süresiyle sınırlı olması ve prim ya da bedel talebine konu olan ürünün sözleşme süresince rafta satışa sunulması zorunludur.

Üreticiler veya tedarikçiler ile perakende işletmeler arasındaki alım satım işlemlerinden kaynaklı ödemelerin, sözleşmede öngörülen tarihte yapılması esastır. Ancak, üretim tarihinden itibaren otuz gün içinde bozulabilen hızlı tüketim mallarına ilişkin ödemelerin süresi; alacaklı üretici veya tedarikçinin küçük işletme, borçlunun ise büyük ölçekli işletme olduğu hâllerde teslim tarihinden itibaren otuz günü geçemez.

Yurt içinde üretilen ve hızlı tüketim malı niteliği taşıyan mağaza markalı ürünlerin üzerinde ve/veya ambalajında, perakendecinin ad, unvan veya markasının yanı sıra üreticinin ad, unvan ya da markasına da uygun ve kolay okunabilir bir şekilde yer verilir.

Mesleğe, mevsime ve turizme özgü şartlar ve benzeri hususlar gözetilerek perakende işletmelerin bir kısmının veya tamamının çalışma saatleri, meslek kuruluşlarının müşterek teklifi üzerine yetkili idarenin görüşü alınmak suretiyle vali tarafından belirlenebilir. Esnaf ve sanatkâr işletmelerinin çalışma saatlerinin belirlenmesinde, meslek kuruluşunca ilgili esnaf ve sanatkâr odasının görüşü alınır. Üst meslek kuruluşlarının müşterek teklifi üzerine, faaliyet kollarına göre perakende işletmelerin çalışma saatlerinin bölge veya ülke düzeyinde belirlenmesine Bakanlık yetkilidir. 2/1/1924 tarihli ve 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanun hükümleri perakende işletmeler hakkında uygulanmaz.

Bakanlık, bu Kanun'un uygulanması, uygulamada çıkan sorunlar ve şikâyetlerle ilgili olarak perakende işletmeler nezdinde denetim yapmaya yetkilidir. Yetkili idareler, yetki alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla, doğrudan veya Bakanlığın talebi üzerine, bu Kanun hükümleri çerçevesinde perakende işletmeler nezdinde ön inceleme mahiyetinde olmak üzere gerekli denetim ve uygulamaları yapmak ve önlemleri almakla görevli ve yetkilidir.

6. Yaptırım

Kanun'un "*Ceza Hükümleri*" başlığını taşıyan 18. maddesinde, Kanun'da öngörülen yükümlülüklerle uymayan işletmelere idari para cezası verilmesi öngörülmüştür. Bu cezaların verilmesinde yetki, doğrudan veya Bakanlığın talebi üzerine yetkili idarelere aittir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezalarının, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekir.

Diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, aşağıda belirtilen idari para cezaları verilir:

1) Prim ve bedel talep etmeme yükümlülüğüne aykırı hareket edenlere, her bir mağaza ya da şubesindeki her bir aykırılık için haksız olarak alınan prim ve bedel tutarında, *(Cezanın verilmesini gerektirir fiilin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, her bir tekrar için iki katı idari para cezası uygulanır.)*

2) Kampanyalı satış ile sürekli indirimli satış hükümlerine aykırı hareket edenlere beş bin Türk lirası, *(Bu ceza, fiilin büyük mağaza, zincir mağaza, bayi işletme ve özel yetkili işletme tarafından işlenmesi hâlinde beş katı, alışveriş merkezi tarafından işlenmesi*

hâlinde ise on katı uygulanır. Cezanın verilmesini gerektirir fiilin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, her bir tekrar için iki katı idari para cezası uygulanır.)

3) Sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi için ayrılması gereken ortak alanların ayrılmaması halinde; ayrılması gereken alandan ayrılmayan her bir metrekare için yirmi bin Türk lirası, aykırılığın otuz günden az olmamak üzere Bakanlıkça verilen süre içinde giderilmemesi hâlinde bu tutarın iki katı,

4) Acil tıbbi müdahale ünitesi, ibadet yeri, bebek bakım odası, çocuk oyun alanı gibi ortak kullanım alanlarının oluşturulmaması halinde; her bir aykırılık için elli bin Türk lirası, aykırılığın otuz günden az olmamak üzere Bakanlıkça verilen süre içinde giderilmemesi hâlinde bu tutarın iki katı,

5) Esnaf ve sanatkarlar ile geleneksel meslekler için yer ve raf tahsisi yapılmaması halinde; bu yükümlülüğe aykırı hareket eden alışveriş merkezlerine, ayrılması gereken yerden ayrılmayan her bir metrekare için metrekare başına düşen rayiç kira bedeli tutarında, aykırılığın otuz günden az olmamak üzere Bakanlıkça verilen süre içinde giderilmemesi hâlinde bu tutarın iki katı,

6) Çalışma saatlerine aykırı hareket edenlere bin Türk lirası, *(Bu ceza; fiilin büyük mağaza, zincir mağaza, bayi işletme ve özel yetkili işletme tarafından işlenmesi hâlinde yirmi katı, alışveriş merkezi tarafından işlenmesi hâlinde ise elli katı uygulanır. Cezanın verilmesini gerektirir fiilin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, her bir tekrar için iki katı idari para cezası uygulanır.)*

7) Kanun çerçevesinde Bakanlıkça alınan tedbirlere ve yapılan ikincil düzenlemelere uymayanlara ve denetime yetkili olanlarca istenilen defter, belge ve diğer kayıtlar ile bunlara ilişkin bilgileri vermeyenlere veya eksik verenlere ya da denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenlere iki bin Türk lirası, idari para cezası verilir. *(Bu ceza, fiilin büyük mağaza, zincir mağaza, bayi işletme ve özel yetkili işletme tarafından işlenmesi hâlinde beş katı, alışveriş merkezi tarafından işlenmesi hâlinde ise on katı uygulanır. Cezanın verilmesini gerektirir fiilin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, her bir tekrar için iki katı idari para cezası uygulanır.)*

7. Sonuç ve Değerlendirme

Yukarıda çeşitli hükümleri incelenen 6585 sayılı “Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”, özellikle perakende işletmelerin açılış ve diğer faaliyetlerinin, kurulması öngörülen PERBİS isimli elektronik bilgi sisteminden yapılacak olması ve alışveriş merkezlerinde oluşturulması gereken ortak alanlar bakımından önemli

değişikler içermektedir. Kanaatimizce PERBİS ile ilgili hükümler, uygulamada bürokratik işleyişten doğan gecikme ve sakıncaların ortadan kaldırılması bakımından yararlı olacaktır. Yine ülkemizde giderek sayısı artan alışveriş merkezlerinin tümünde bulunması zorunlu ortak alanlara yönelik maddeler de, uygulamada karşılanması gereken bir ihtiyaca cevap vermektedir. Ancak alışveriş merkezlerine verilecek yapı ruhsatı, yapı kullanma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı bakımından büyükşehir belediyelerine yetki verilmesi hususu merkezileşmeye neden olacaktır. Zira tümüyle mahalli ve müşterek bir hizmet olan ruhsatlandırma, ilçe belediyelerince yerine getirilmesi gereken bir hizmettir.

Diğer taraftan, Kanun'da yer alan kampanyalı satış, sürekli indirimli satış gibi başlıklar altında yer alan düzenlemeler tüketicinin korunması amacına yönelik, tüketicilerin yanıltılmasını engelleyici niteliktedir.